

IV. ULUSLARARASI
ALEVİLİK VE BEKTAŞILIK
SEMPOZYUMU
(18-20 EKİM 2018 ANKARA)
BİLDİRİLER KİTABI

1.CİLT

Editörler
Doç. Dr. Orhan KURTOĞLU
Dr. Ayşe ÇAMKARA ERGİNER

OTURUMLAR

1. Oturum

18 Ekim 2018 Perşembe

AHMED YESEVİ SALONU	
Oturum Başkanı Prof. Dr. Esmâ ŞİMŞEK	
14.00-14:15	Alevism in an Evolving Multicultural Turkey Associate Professor Dr. Mujib ALAM
14.15-14.30	Hazırlanan Raporlara Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Devletin Arap Alevileri'ne (Nusayrîler) Yaklaşımı Prof. Dr. Mehmet ŞAHİNGÖZ- Dr. Tekin ÖNAL
14.30-14.45	Günümüz Alevi Topluluklarında Ad Verme Anlayışı Üzerine Bir Araştırma Dr. Öğr. Üyesi Gökçen Çatlı ÖZEN
14.45-15.00	Kentleşme Sürecinde Alevilerin Toplumsal Bütünleşme Biçimleri ve Yeni Kimlik İnşası Dr. Öğr. Üyesi Ercan GEÇGİN

SARI SALTUK SALONU	
Oturum Başkanı Prof. Dr. Harun YILDIZ	
14.00-14:15	Kayseri İncesu Şeyh Turesan-ı Velî Zaviyesi Prof. Dr. Abdülkadir DÜNDAR
14.15-14.30	Ehl-i Beyt ve Hacı Bektaş-ı Velî Muhtevalı Hat Eserleri Doç. Dr. Fatih ÖZKAFA
14.30-14.45	Alevi Kültüründe İnanç ve Estetik Beğenilerin Geleneksel Kadın Kıyafetlerine Yansıması (Aksaray İli Güzelyurt İlçesi Gaziemir Köyü Örneği) Öğr. Gör. Gamze URAY
14.45-15.00	Alevilerde Dar'dan İndirme Cemi (Dar Erkânî) "Dedegarkın Süreği Örneği" Hüseyin DEDEKARGINOĞLU

ALEVÎLERDE DÂR'DAN İNDİRME CEMİ (DÂR ERKÂNI) “DEDE GARKIN SÜREĞİ ÖRNEĞİ”

“Dar Erkânı in Alevis: The Example of Dede Garkın Ocağı

Hüseyin DEDEKARGINOĞLU*

Özet

Bu çalışma, Alevi pratikleri arasında ıkrarlı bireyin vefatının ardından yerine getirilen Dar Erkânını konu edinmektedir. Dar Erkânı, ıkrarlı bireyin bütün hayatı boyunca çevresinde bulunan kişilerle sürdürdüğü ilişkinin hesabının görülmesi ve bu hesabın kapatılması şeklinde özetlenebilir. Çalışma, ıkrarlı bireyin temas halindeki çevresi ile ilişkilerini sürdürdüğü çevre tarafından yapıldığı dikkate alınacak olursa bu konuda yazıya aktarılan çalışmaların ötesinde daha da önemlisi bu erkânı uygulayanların bilgi ve tecrübesine başvurmuştur. Yapılan çalışma, Dar Erkânını anlam ve uygulamalarıyla ortaya koymayı amaçlamaktadır. Konunun aktarımında farklı tecrübe veya kayıt altına alınanlardan da yararlanmış farklı ve benzer yanlarına dikkat çekilmiştir. Nihayetinde Dar Erkânı, Çorum bölgesindeki Dede Garkın Ocağı ve bu ocağa bağlı Çorum Dedesli Ovasındaki Şeyh İbrahim Ocağı uygulaması örneğinde ele alınıp aktarılmıştır.

Alevî inancındaki “Dârdan İndirme Cemi” diğer adıyla “Dâr Erkânı” ölüm sonrası ya ölen kişinin yakınları ya da musahibi aracılığıyla geride kalanlarla hesaplaştığı, helalleştiği; sağlığında irtibatta olduğu canlardan rızalık alındığı bir cem olup ölen kişinin ruhunun Hak katında huzura kavuşturulması amacıyla gerçekleştirilmektedir.

Alevîlerde “Dâr erkânı” ölen kişinin hayattayken geride kalanlara herhangi bir borcunun olup olmadığının veyahut diğer canlarla bir kırgınlık yaşayıp yaşamadığının belirlenmesi, bu kişilerle helalleşmesidir. Dolayısıyla ölenin Hakk katında rahat ettirilmesi düşüncesiyle dârdan indirme ceminin yerine getirilmesi temel görevlerden biri sayılmıştır. İnanca göre cemin yerine getirilmemesi durumunda; ölen kişiden alacaklı olan ya da kendisinden rızalık alınmayan varsa; bu kişinin hakkını helal etmeyeceği için ölenin yattığı yerde rahat olmayacağına, Hakk’ın huzuruna kul hakkı yemiş olarak çıkacağına inanılmaktadır. Diğer taraftan bu yolla toplum içindeki anlaşmazlıklar, dargınlıklar, kırgınlıklar dede/pir veya baba aracılığıyla çözüme kavuşturulmaktadır. Kişiye kul hakkının yenmemesi gerektiği öğretilmektedir. Dârdan indirme cemiyle ölenin maddi manevi tüm yükümlülükleri ortaya dökülür.

---

* Dede Garkın Ocağı Dedesi, Türkiye, hdedekargin@gmail.com

Alevî inancında ölen kişinin “dârdan indirme cemi”ne öncelikle bağlı bulunduğu ocaktan dedesi sonra musahibi, yakınları, akrabaları, arkadaşları, komşuları, kısacası yakın ya da uzak tüm tanıdıkları davet edilir. Bununla birlikte söz konusu ceme ölenin musahibi hayatta ise mutlaka katılması gerekmektedir. İnanişe göre dirinin kefilî Allah, ölünün kefilî ise diri yani evlatlarıdır. Bir canın aniden ölümü onun yakınlarıyla, tanıdıklarıyla helalleşmeden gittiği, dargın olduklarıyla barışmadan göçtüğü ihtimalini de beraberinde getirir. Bu durumda ölenin kefillerinden yani dirisinden hesap sormak zaruri hale gelmekte ve eşi, çocukları ya da en yakınları Hak meydanında dâr’a durmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dâr Erkânı, Dârdan İndirme, Dede Garkın, Alevî, Musahip, Cem.

Abstract

This study deals with the narrow dimension of the Alevi practice, which was carried out following the death of the individual. Dar Erkanı can be summarized as the account of the relationship of the individual with the people around him / her throughout his / her life and closing this account. Considering the fact that the work is carried out by the environment in which the individual is in contact with his / her contact environment, moreover, he has applied to the knowledge and experience of those who practice it. The aim of the study is to reveal the meaning and practice of Dar Erkanı. In the transfer of the subject, different experiences and similarities have been benefited from those who have been recorded. In the end, Dar Erkanı was dealt with in the example of Dede Garkın Ocağı in Çorum and Şeyh İbrahim Ocağı in Çorum Dedesli Ovası.

In the Alevi faith “Dârdan İndirme Cemi” ailes Dâr Erkânı” also known as al Dâr Erkânı, is either halal after death or through the relatives of the deceased. In the health of the deceased person is in contact with the lives of the soul of the soul of the deceased is achieved in order to provide peace.

In Alevis, al Dâr Erkânı is the determination of whether the deceased person has any debts to those who remain alive while living, or whether he / she is experiencing a resentment with other souls and is halal with them. Therefore, it was considered as one of the basic tasks to fulfill the demise of the deceased in order to make the deceased comfortable in the floor of the right. According to the belief that cemin is not fulfilled; if the deceased is a creditor or has not been taken of his / her consent; since this person will not be halal, it is believed that he will not be comfortable in the place where the deceased lies, and that he will appear to be the righteous in Hakka’s presence. On the other hand, disagreements, resentments and resentments within the society are resolved by means of grandfa-

ther or father. The person is taught that he should not be eaten. All the material and moral obligations of the deceased are revealed by the demigration.

After the grandfather of the deceased, who is primarily connected to the, denial of the demigod, in the Alevi faith, the musahip, his relatives, relatives, friends, neighbors, in short, all acquaintances are invited. However, the subject of the death of the deceased in the presence of the absolute must attend. According to the belief that Allah is the guarantor of the dead, the guarantor of the dead are their children. The sudden death of a soul brings with it the possibility that he died before he could reconcile with his relatives and acquaintances without being halal. In this case, it is necessary to account for the survivor of the deceased, and his wife, children or the closest people are standing on the ground in Hak Square.

Key words: Dâr Erkânı, Dârdan İndirme, Dede Garkın, Alevî, Musahip, Cem.

1. Giriş

Bu çalışma, Dede Garkın Ocağı'na doğrudan bağlı talip toplulukları ile Dede Garkın Ocağı'na bağlı Şeyh İbrahim Ocağı ve Ali Seydi Ocağı vd. gibi pir ocakları tarafından uygulanan Dâr Erkânını konu edinmektedir. Bu çerçevede genel olarak tanım, anlam, farklı uygulamalar, yöresel farklılıklar, farklı adlandırmalardan da söz edildikten sonra özel olarak Dede Garkın mürşit ocağı içerisindeki uygulamalar ele alınmaktadır. Konunun aktarımı doğrudan ilgili ocağın mürşitlerinden olup günümüzde de hizmet yürüten dedesi tarafından geleneksel uygulamasına yer verilmektedir.

Dâr Erkânı, Dârdan indirme cemiyle yapılmakta ve ceme katılan tüm canlar ölen kişi için Allah'tan af ve mağfiret dilerken aynı zamanda kendi iman ve ikrarlarını tazelemektedir. Böylece Dâr Erkânı, daha geniş anlamıyla bir ömür birlikte yaşadığı ve toplumsal hayat içerisinde ilişki içerisinde bulunduğu kişilere karşı, daha dikkatli olmayı önermektedir. Vefat eden kişinin Dâr Erkânını yerine getirmek çevresinde bulunan kişiler için adeta bir hatırlatma ve öğüt niteliği taşımaktadır. Diğer yandan ölen kişi için hep birlikte dua edilmesi ve kurban kesilmesi toplumsal bağları güçlendirmekte olup aynı zamanda toplumsal bağları ve sahiplenme duygusunu geliştiren bir etki meydana getirmektedir.

2. Dâr Nedir?

Dâr, kıyamla Hakk'ın huzurunda durduğunu kabul ederek, benliğini ortaya koyup teslim olmak demektir. Eğer canlardan herhangi birisi maddi ve manevi bir haksızlığa uğramışsa, mağduriyetinin giderilmesi için cemde meydana gelerek dâra durur. “*Bu dâr Mansur dâridir. Dâra asılır gibi doğruca pir önünde durup elini sallandırıp asılı durmaktır. Talip dâra geçip durduğunda Mansur olur* (Bozkurt, 2006: 105).”

Dâr konusu başta ulu âşıklar olmak üzere birçok âşık tarafından değişlerde işlenmiştir.

*Pir Sultan'ım der gözümde
Hiç hata yoktur sözümde
Eksiklik kendi özümde
Dârına durmağa geldim*

*Mürşit huzurunda dâra durmağa
Dâra durup Hakk'a boyun vermeğe
Muhabbetten geçip hırka geymeğe
Car perdeden derviş şalın var mıdır?
Pir Sultan Abdal*

*Çekilip giderken mi'rac yolunda
Rastgelip de sekiz uçmak ilinde
Cennet evlerinde elma dalında
Fatma Ana idi dâr çeken bacı
Kul Himmet*

*Adım adım Hak cemine gelirsün
Günahını alup dâra durursun
Kendi ettiğini elden bilürsün
Zebaniler onu nara sürmez mi?
Derviş Ali*

*Evvel hasmını basmayan
Hırs ile nefsin kesmeyen
Özünü dârda asmayan
Diğelmeyen dâr mı olur?
Derviş Mehemmed*

*Yüzüm yerde, özüm dârda durmuşam
Muhammed-Ali'ye ikrar vermişem
Sekahüm hamrini¹ anda görmüşem
İçip kana kana mestane geldim
Şahiya*

Dârda duranın kimden isteği, şikâyeti varsa onu dillendirir ve uğradığı haksızlığın giderilmesini talep eder. Şikâyetçi gerçekten haklı ise hakkı alınır ve teslim edilir.

Dâr meydanında yalan, dolan olmaz eğer yalan söylerse o kişi düşünür. Kimse o meydanda yalan söylemeye cesaret edemez. Alevîlerde “Dârdan İndirme Cemi” diğer adıyla “Dâr Erkânı” yola ve erkâna bağlı aynı zamanda ikrarlı olan Alevî inancındaki bir kişinin ölümünden sonra ya ölenin yakınları ya da musahibi aracılığıyla geride kalanlarla helalleştiği; sağlığında irtibatta olduğu canlardan razılık alındığı bir cemdir.

Cemlerdeki dâr meydanları; Osmanlı Devleti zamanında sanki faal birer mahkeme gibi çalışmış, bütün sorunları cemlerde çözüme ulaştırmıştır. Dedeler ve cem erenlerinin verdiği kararlar Alevî toplumu tarafından Osmanlı kadısının kararından daha adil olarak kabul görmüştür. Alevîlerde “kul hakkı” çok önemlidir. Alevîler Hakk’ın huzuruna kul hakkıyla gitmemek için bütün sorunlarını cemlerde çözmüşlerdir (Dedekarginoğlu, 2011: 390).

Dâr kelimesi edebi metinlerde, asılarak öldürülen Hallac-ı Mansur'a (Ö. 309/922) telmihen Mansur kelimesiyle tamlama halinde (Dâr-ı Mansur) veya onunla ilgili diğer özelliklerle bir arada kullanılmıştır... Alevî ve Bektaşîlerde ayin-i Cem'in icra edildiği meydanın ortasındaki özel yere dâr denir. Muhib dârda okuduğu tercemandan sonra orada bulunanların rızalığı ile tarikata girmiş olur. Biatini tekrarlayan can da

¹ Sekahüm Hamri: Dehr(İnsan) suresinin 21.ayetine işaretir. Anlamı,“Tanrı, oradakilere tertemiz içkiler içirecektir.”

dârda yine aynı işlemi yaptıktan sonra babaya gidip arakiyesini tekbirletir. Alevî-Bektaşî erkânını anlatan nefeslerde dâr sözüne çokça rastlanır (Kurnaz, 1993: 483).

Dâr Arapça ev, Farsça idam sehпасı manasınadır. Tasavvufta Bektaşîlik istilahları arasında geçer. Muhibbin, can feda etmek üzere meydana ikrar verdiği yerin adıdır. Meydanın tam orta yerine dâr denir. Biat ve tarikat talkini töreni gibi merasimler, burada icra olunur. Tasavvuf Edebiyatında, "Hallâc-ı Mansur" un başına gelen olayı ifade etmek üzere, şiirlerde lügat manası ile (yani idam sehпасı manasına) kullanılırdı. Dârı Mansur konusunu işleyen çok sayıdaki şiirlerin bir beytinde Yunus Emre şöyle diyor:

Circis² oldum basıldım, Mansur oldum asıldım

Hallaç pamuğu gibi, bunda atılıp geldim (Cebecioğlu, 2009: 76).

3. Dâr Erkânı

Dârdan indirme cemi, ölen kişinin hayattayken geride kalanlara herhangi bir borcunun olup olmadığı veyahut diğer canlarla bir kırgınlık yaşayıp yaşamadığının belirlenmesi ve bu kişilerle helalleşmesidir. Dolayısıyla ölenin Hak katında rahat ettirilmesi yani dârda bekletilmemesi düşüncesiyle dârdan indirme ceminin yerine getirilmesi temel görevlerden biri sayılmıştır. İnanca göre cemin yerine getirilmemesi durumunda; ölen kişiden alacaklı olan ya da kendisinden rızalık alınmayan bir kimse varsa; bu kişi hakkını helal etmeyeceği için ölenin yattığı yerde rahat olmayacağına, Hakk'ın huzuruna kul hakkı yemiş olarak çıkacağına inanılmaktadır.

Ölen bir Alevî'nin eş ve dostlarıyla, alışveriş ettiği insanlarla helalleşmeden ölmüş gibi düşünülerek ölen kişinin sağlığında rızalık alma yani helalleşme nasıl yerine getirilmişse ölümünden sonra onun ruhunun huzura kavuşması için geride kalan yakınları tarafından "Dâr Erkânı" düzenlenir (Fığlalı, 2006: 270).

Bu durumda hem ölen kişi Hakk'ın huzurunda sonsuza kadar sıkıntı çekecek hem de ölenin yakınları bu konudaki yükümlülüklerini yerine getirmede için yaşamı boyunca vicdan azabı duyacaktır. Böylelikle bi-

---

² Circis (Cercis): Taberî tarihine göre: İsa Aleyhisselam'dan sonra gelmiş ve Filistin'de yaşamış ve onun şeriatı ile amel etmiş olan bir peygamber.

reyin iç huzursuzluğu artacak, bu da ister istemez çevresine yansiyarak toplumsal huzuru da etkileyecektir.

“Dârdan İndirme Cemi”nde “Hakk’a Yürümüş” olan ıkrarlı kişinin arkasından, yakınları tarafından yapılan tören olarak tanımlanmaktadır. Geride kalanlara borcu ya da bir söz vermişliği varsa yerine getirilir. “Öz gönül birliği” ile kişinin hataları bağışlanır, varsa Tanrının da affetmesi için temennide bulunulur, dua edilir. Dârdan indirme Töreni yapıncaya kadar vefat eden ıkrarlı kişinin dârda (ayakta) beklediği ve dârdan indirme töreniyle rahata kavuştuğu kabul edilir (Bal, 1997: 241)

Ölen kişinin sembolik olarak yakınları aracılığıyla Hak meydanında dâr’a durup sorgudan geçirilmesi ve bu yolla tüm canlılardan razılık alınması kişiyi üzerine düşen görevi yerine getirdiği için psikolojik olarak rahatlatacaktır.

Dâr Kurbanı Cemini, aile bireyleri atalarına yaptıkları son vazife olarak gördükleri için ayrı bir önem verirler. Sadece aile bireyleri değil Alevî zümre de birbirinin Dâr Kurbanına gitmeyi bir vefa olarak görürler. Bu sebeple Dâr Cemlerine iştirak eden kişi sayısı diğer cemlere göre fazla olmaktadır (Ersal, 2016: 449).

Diğer taraftan bu yolla toplum içindeki anlaşmazlıklar, dargınlıklar, kırgınlıklar dede aracılığıyla çözüme kavuşturulmaktadır. Kişiye kul hakkının yenmemesi gerektiği öğretilmektedir. Bu tür kuralların bulunduğu bir toplum yapısında kişinin bilerek veya isteyerek bir suç işleme- sinin de önüne geçilmekte, herkesin birlik ve beraberlik içinde yaşayacağı bir ortam sağlanmaya çalışılmaktadır. Bir başka deyişle söz konusu cem aracılığıyla talipler, toplum içi yaşam ve davranış biçimleri hakkında bilgi sahibi olmakta ve bunları benimseyerek uygulamaları sağlanmaktadır.

Dârdan indirme erkânı ölen bir Alevî’nin ruhunu ta’ziz için yapılır. Ölen bir canın eş ve dostlarıyla alış veriş ettiği insanlarla helalleşmeden ölmüş gibi hareket edilerek, sağlığında bu erkânı nasıl yerine getirmişse, ölümünden sonra da onun rahat ve huzura kavuşması için geride kalanları tarafından Dârdan İndirme Erkânı açtırılır (Oytan, 1961: 166; Akbaş, 1994: 88).

Dârdan indirme cemiyle ölenin maddi manevi tüm yükümlülükleri ortaya dökülür. Eğer kişi, birine borçlu olarak Hakk’ın rahmetine kavuşmuşsa bu borç öncelikle ailesi tarafından, ailesinin maddi durumu elverişli olmadığı durumlarda musahibi (ahiret kardeşi) tarafından,

söz konusu ahiret kardeşi de uygun değilse istekli kişi ya da kişilerin yardımıyla alacaklıya verilir. Hak sahibi hakkını almadıkça rızalık sunmayabilir. O nedenle mutlaka bu cemde ölenin yükümlülükleri yerine getirilmeye çalışılır. Ölen kişi ile herhangi bir kırgınlığı, dargınlığı ya da kişisel bir sorunu olanlar da tüm cemaatin huzurunda rahatsızlıklarını dile getirir, buna bağlı olarak ölenin yakınları bu kişi ya da kişilerin de rızasını alır. Dâr sırasında bir anlamda günahların toplum huzurunda ortaya çıkartılarak “kul hakkı” ile ilgili olanlarının hak sahibi tarafından affedilmesi sağlanmış olur (Kitab-ı Dâr,2012: 24).

Ölen canın ahirete göçüşünün üçüncü veya yedinci günü ve kırkıncı günü ya da sonrası yapılan törenler “Dârdan İndirme” değildir. Bu törenler yalnız Alevîler ve Bektaşîlerde değil diğer inanç gruplarında da uygulanan bir gelenektir.

Dârdan indirme ceminin, ölüm olayının ardından 7. ya da 40. günde hazırlanan yemekte yahut bu süre içindeki bir akşamda mutlaka yerine getirilmesi gerekmektedir. Aksi halde alacaklı olan ya da kendisinden rızalık alınmayan varsa bu kişinin hakkını helal etmeyeceği için ölenin yattığı yerde rahat olmayacağına, Hakk’ın huzuruna kul hakkı yemiş olarak çıkacağına inanılmaktadır. Diğer taraftan cemin geciktirilmesi alacaklı olanların haklarını alma konusunda, geçen zamanla birlikte cenaze sahiplerinin borcu üstlenmeme ihtimalini beraberinde getirebileceği düşüncesiyle, muhtemel bir sıkıntı da yaratabilecektir (Coşkun, 2013: 274).

Ölen herkese dâr erkânı düzenlenme zorunluluğu yoktur. Bunun için bazı şartların karşılanması gerekir. Ölen bir kişiye dâr erkânı düzenlenmesi için ilk şart ölenin musahipli yani ikrarlı olması ve ölmeden önce düşkün durumda olmaması gerekir. Dâr erkânı ölümün kırkıncı günü ve daha sonraki günlerde yapılabilir.

Ankara Çubuk yöresindeki Alevîlerde Dâr Kurbanı; aileden bir kişinin vefatı üzerine cenazenin 52. gecesinden sonra kesilir... Bu kurbanın amacı, ölen musahipli kişinin hayatta iken birlikte olduğu kişilerle dedenin önderliğinde helalleştirilmesidir. Yani alacağı veya vereceği varsa bunları halletmek ve cemaatle helalleştirmektir. Yalnız dâr kurbanı sadece musahibi olan Alevîler için kesilir, musahibi olmayanlar için bu kurban kesilmez (Arslanoğlu, 2001: 65).

Dâr Kurbanı Cem ritüeli, musahipli bir Alevî bireyin ölümü üzerine yol kardeşleri ile helalleştirilmesi amacıyla icra edilir. Musahibi olma-

yan birey öldüğünde Dâr Kurbanı Cemi yapılamaz. Yine düşkün olarak ölen birey, musahipli olsa bile Dâr Kurbanı Cemi yapılmaz. Bu cem ritüeli ölen Alevî birey için icra edilen son cem ritüelidir. Ölüm hadisesi vuku bulduktan kırk gün sonra Dâr Kurbanı Cemi yapılır. Eskiden kırkıncı günü dârı alınırken günümüzde bu süre maddi şartlar ve inançsal değişim bağlamında yılları bulabilmektedir (Ersal, 2016: 449).

Alevî inancında ölen kişinin “dârdan indirme cemi”nde cemi yönetecek yani posta oturacak dedenin bağlı bulunduğu ocaktan dedesi/piri olması gerekir. Öncelikle ölenin musahibi ve musahibinin çocukları, akrabaları, diğer yakınları, arkadaşları, komşuları, kısacası yakın ya da uzak tüm tanıdıkları davet edilir. Bununla birlikte söz konusu ceme ölenin musahibi hayatta ise mutlaka katılması gerekmektedir. Çünkü birbiriyle musahipli iki çift yani dört can her türlü konuda birbirlerine kefil olmuş, birbirlerinden sorumlu olduklarına dair ikrar vermişlerdir. Bu ikbarda, içlerinden birinin ölümü halinde de hayatta kalanlar tarafından devam ettirilmeli, geride kalanlar ölenin her türlü suçunu, hatasını, borcunu telafi etmelidir. Aksi halde musahipliğin gerekleri yerine getirilmemiş kabul edilmektedir.

Dârdan indirme ceminde dârı çekilecek kişinin velisi veya vasisi olanlar bu cemin kurbanını hazır eder, posta oturan dede cemi yönetir ve cem hizmetleri normal sıralamasına göre devam eder. Bu erkânın masraflarını, tabiidir ki ölen canın terekesine (ölen kimsenin bıraktığı malların hepsi) konanlar temin ederler. (Oytan, 1961:166–167).

Günümüzde ise dârdan indirme ceminin kırsal çevrelerde düzenlenmekle birlikte özellikle köyden şehre göç eden talipler arasında düzenlenemediği, mürşidin ya da rehberin ise şehir merkezinde dağınık vaziyette yaşayan canları artık takip edemediği gözlenmektedir (Coşkun, 2013: 277).

İnanışa göre dirinin kefilî Allah, ölünün kefilî ise diri yani evlatlarıdır. Bir canın aniden ölümü onun yakınlarıyla, tanıdıklarıyla helalleşmeden gittiği, dargın olduklarıyla barışmadan göçtüğü ihtimalini de beraberinde getirir. Bu durumda ölenin kefillerinden yani dirisinden hesap sormak zaruri hale gelmekte ve eşi, çocukları ya da en yakınları Hak meydanında dâr’a durmaktır. Bu erkân açılış tarzı da tıpkı baş okutma, ikrar verme meydanlarında olduğu gibidir. Meydan açılınca ölen canın yerine, onun veli veya vasileri Dâr-ı Mansur’a dikilirler... Müteveffa namına (ağrınmış, incinmiş, gücenmiş kimseler varsa, dile

gelsin, bile gelsin, hakkını talep eylesin, Allah eyvallah (Oytan, 1961: 167).

Dâr Kurbanı Cemi, köylerde en sık karşılaşılan cem ritüelidir. Alevî köylerinde musahipli nüfus yaşlı bireylerden oluştuğu için Dâr Kurbanı Cemi sıkça görülmektedir. Bazı köylerde yirmi yıla yakın bir süre Musahip Kurbanı Cemi olmazken söz konusu köylerde yılda on tane Dâr Kurbanı Cemine rastlamak mümkündür (Ersal, 2016: 449).

İnanışa göre ölen bir canın Hakk’a ulaşabilmesi için dünyaya ilk geldiğinde özünde taşıdığı temizliğe tekrar kavuşması gerekmektedir. Bu arınmayı gerçekleştirmek ve üzerinde kul hakkı kalmadan Hakk’a kavuşabilmek için ölen kişinin yakınları ya da musahibi tarafından bütün canların katılımıyla dedenin huzurunda “dârdan indirme – dârî çekilme” adı verilen bir tören yapılır. Bu yolla Hakk’a yürüyen canın, alacağı - vereceği halledilip kurbanı da yenilerek üzerinde kul hakkı kalmadan Hakk’a yürümesi sağlanmış olur (Er, 1998: 123).

Alevîlerin kırsaldan kente gelmesiyle bazı yeni kavramlarla karşılaştılar. Bunlardan birisi de ölen bir kimse için “öldü” yerine “Hakk’a yürüdü” ifadesinin kullanılmasıdır. Alevîler 1990’lı yıllara kadar böyle bir kavramı bilmezdi. Esasında Mevlevîlerin yüzyıllardır kullandığı bir kavram olan “Hakk’a yürüdü” kavramı daha sonra Bektaşîler tarafından kullanılmaya başlamıştır. Son çeyrek yüzyıldır da Alevîlerin kullanıldığını görmekteyiz. Günümüzde Alevîliği modernleştirmek adına bazı yeni terim ve kavramlar üretenler meydana çıkmıştır. Modernlik adına yanlış kullanılan bir terim de ölen birisi için “Nur içinde yatsın” cümlesi “Işıklar içinde yatsın” şeklinde söylenmektedir ki ikisi aynı anlama gelmez. Çünkü “nur’da maneviyat vardır. “Işıklar içinde” deyince yüksek Watt’lı ampul gibi anlaşılır. Bir anlamda Modzernizmin yapılan bu değişiklikler bir anlamda yol’u modernizmin içinde eritmektedirler (Dedekargınoğlu, 2016: 583).

Bu erkân bir (ayin-i ruhani)dir. Ölen bir can’ın, eş ve dostlar ile alış veriş yaptığı insanlarla helalleşmeden ölmüş gibicesine hareket edilerek, sağlığında nasıl bu erkânı ifa ede gelmiş ise, vefatından sonra da onun istirahat-ı ruhu için, varisleri tarafından dârdan indirme erkânı açtırılır (Oytan, 1961: 166).

Görülüyor ki dâr Alevî-Bektaşî inanç sisteminin her aşamasında vardır. Günlük yaşama değinilmiş sosyal, hukuki, eğitimsel ve ekonomik özellikler içeren çok önemli bir öğedir. Dâr Olayı Alevî bireyini her talibi yaşam boyu adım adım izleyen onun dört başı mamur bir kişilik kazanması için kutsallık kılığına büründürülmüş kaçınılmaz toplum-

sal uygulamadır. Aynı zamanda töre ve ahlaki yaptırımlar güldestesi-
dir (Kaygusuz, 1993: 80).

Dârdan İndirme Kurbanı (Can Aşısı Kurbanı): Dârdan indirme kurbanı, can aşısı, rızalık, helallik kurbanı olarak da bazı yörelerde kullanılmak-
tadır. Alevî ve Bektaşîlerde günümüze kadar süregelen bu erkân, ve-
fat eden kişiler adına yapılan erkândır. Bu erkân, ölünün ruhunun
azaptan kurtulması, yüceltilmesi, ölen şahsı tezkiye etmek için yapılır.
Bu cemde merhumun ruhu hayırla yâd edilir; hakkı olanların hakkını
varislerden istemesi talep edilir. Ölen şahsın borcu varsa ödenir, hakkı
olanlarla ölenin yakını arasında helalleşme yapılır (Rençber, 2012:
108).

Kırkinci gününde verilen “hayır yemeği”nde bir kısa “cem töreni” de
düzenlenebilir, sazla deyiş, düvaz imam, mersiye okunur, cem erenle-
rinden helallik istenir, borçları ya da alacakları varsa ödenir. Bu ceme
“dârdan indirme erkânı” denir... Deyişler ve duvazlar okunduktan
sonra, dâr’dan indirme ceminin asıl ibadet bölümüyle devam edilir
(Aktaş, 2015: 54).

Bu erkân, cem erenlerinden biri Hakk’a yürüdüğü zaman, bir süre
sonra yakınları tarafından onun adına helallik alınması için yapılır.
Borcu varsa borcu ödenir. Dârdan indirilmeyen merhum canın kabir-
de rahat etmediğine inanılır. Böylece kendisinden sonra eğer varsa,
borcunun yakınları tarafından ödenmesi, yoksa da herkesin hakkını
helal etmesi sağlanır. Bu tören, ölen birisinin musahipleri veya varis-
leri tarafından ölümün üçüncü, yedinci veya kırkinci günlerinde yapı-
lır (Bakır, 2009: 54).

Karasar yöresinde Alevî/Bektaşîlerin “Dikir Kurbanı” adını verdikleri
“Dârdan indirme” töreni musahipli olarak ölmüş canlar için yapılır.
Dârdan indirme töreni yapılmayan kişinin kabirde ayakta bekletildi-
ğine inanılır. Toplumun bu törenleri önemsediklerini, bunun yanında
büyük bir çoğunluğun bu tören konusunda ya kararsız ya da olumsuz
tutum içinde olanların oranının küçümsenmeyecek bir noktada oldu-
ğunu ifade edebiliriz (Güngör, 2007: 187).

Alevîlikle ilgili faaliyet gösteren çeşitli kuruluşlar, dede ve dedeliği
anlatırken; dedeyi cami hocası gibi görmekte ve dedenin görevleri
arasında cenaze hizmetlerini de saymaktadır. Oysa Anadolu’da dede-
ler cenaze törenine katılırlar cenaze yemeklerinde dualar okurlar,
Dârdan İndirme Ceminde posta oturur cemi yönetirler. Ama baştan
sona (cenaze yıkama, talkın verme vs.) işini sürekli olarak yapmazlar.
Her köyde veya yerleşim yerinde Alevî erkânına göre cenaze hizmet-

lerini yapabilen, talipler arasından bir kişi hoca olarak görevlendirilir (Dedekargınoğlu, 2012: 133).

Gelenekte dâr hizmetinin Fatma Ana’dan kaldığına dair bir rivayet de vardır: Fatma Ana öldükten sonra bir gün evlatlarının rüyasında görünmüş ve onlara “*Evlatlarım, ben komşunun birinden bir iğne almışım, ama bu iğneyi kimden aldığımı bilmiyorum, şimdi cennetteyim, ancak bu durum beni rahatsız ediyor. Eşi, dostu, konu komşuyu toparlayın ve benim adıma elinizden ne geliyorsa onlarla helalleşin.*” der. İnanışa göre bu olayın ardından ölenin yakınları helalleşme esasına dayalı “dârdan indirme cemi”ni düzenlemeye başlamıştır.

Hz. Fatma’nın dâra duruşu hakkında Şah Hatayi’nin söylediği bir beyit:

*Atası Muhammed kızı Fatima
Görün Fatma Ana dârdan indi mi?
Onların çektiği musahip cevri
Görün Fatma Ana dârdan indi mi?*

*Kumru kuşu yuva yapmış başına
Cihan sele gitti çeşmim yaşına
Akıl ermez şu Ali’nin işine
Görün Fatma Ana dârdan indi mi?*

*Kanlı yaş döktüler kıldılar zarı
Hüseyin’dir dâra çeken üçleri
Gönülde bir sevgi Cenab’ül Bâri
Görün Fatma Ana dârdan indi mi?*

*Hasanla, Hüseyin o andan geldi
Ebesi Hatice kundağa sardı
Dedesi Muhammed Mirac’dan geldi
Görün Fatma Ana dârdan indi mi?*

*Yeryüzünü ah-ü figan bürüdü
Libaslar kalmadı donlar çürüdü
Gözyaşından değirmenler yürüdü
Görün Fatma Ana dârdan indi mi?*

*Eydür Şah Hatayi'm çok erler geldi
Kurbanlar kesildi lokmalar yendi
Günahlının günahları af oldu
Ol zaman Fatma Ana dârdan indi mi?*

4. Dâr Erkânının Uygulanışı

Dârdan indirme ceminin başlangıç ve bitişi diğer cemlerde olduğu gibidir. Yani çerağ uyarma, kurban tığlama, ferraş hizmeti, cem birleme, miraclama vs. gibi standart hizmetler yerine getirilir. Dâr erkânı ritüeli cem birleme öncesinde yapılır. Önce meydana seccade serilir. Alevî inancına göre bu seccade nurdur, ateştir. Bu seccadenin üzerinde ölmekten önce ölünür. Sorgu ve sual bu seccade üzerinde verilir. Bu seccade üzerinde suç saklanmaz, yalan söylenmez. Eğer suçlarını saklar ve yalan söylerlerse hem bu dünyada hem de öbür dünyada yanarlar. Seccadeyi serme görevini peyik yapar. Peyik seccadeyi iki kolları üzerine olarak meydan gelir ve dâra durarak hizmet tercemanını okur:

*Ezeli ervahtan serdi Hak nurdan bir seccade
Ta o zaman Ehlibeyt üstünde etti secde
Kırkların ceminde dahi serildi bu seccade
Yalan ile riya ile üstünde kılma secde
Yakar billâh iki âlemde ateştir bu seccade
Ber cemali Muhammed kemali İmam Hasan Hüseyin
Ali'ye talip olanlar versin Muhammed'e salâvat*

Deyince cemdeki canlar hep birlikte "Allahümme salli alâ seyyidina Muhammed ve alâ âl-i Muhammed!" diyerek salâvat getirirler. Bunun devamında dede hizmetlinin duasını okur. Daha sonra peyik dâr meydana seccadeyi sererek seccadenin dört köşesine niyaz ederken:

*Enemte aleyke ya Ali (Bütün canlılar içinde sen ulusun ya Ali),
Eslemte aleyke ya Ali (En emin ve güvenilir olanı sensin ya Ali),
Ekremte aleyke ya Ali (En şerefli, cömert olan sensin ya Ali),
Azemete aleyke ya Ali (Büyük ve azametli olan sensin ya Ali)."*

diyerek niyazını bitirir ve dâra durarak dededen duasını alır:

“Bism-i Şâh, Allah... Allah...”

Seccademiz ezeli ervahta ve Kırklar Cemi’nde serilmiş seccade ola; üzerinde edilen secdelerimiz, niyazlarımız kabul ola; inancımız pek ola, yüzümüz ak ola, bir secdeye bin sevap yazıla. Erenlerin hayır himmetleri üzerimizde hazır ve nazır ola, hizmetinden şefaât göresin. Dil bizden kabulü Allah’tan ola. Gerçeğe Hû...”

Dede “*Edep erkân, mümine nişan, sukût-ı lisan*” deyip herkesi dizüstü oturma (Nesimi Dârî) pozisyonuna davet eder. Ardından ölenin yakınları ya da kimi yörelerde musahibi dedenin huzurunda seccade üzerinde dâr’a dururlar.

Dede, öncelikle cemin düzenlenme nedenini açıklayıp meydanadaki canları tanıtır:

“Cem erenleri, seccade üzerindeki bu canlar Hakk’ın rahmetine kavuşan (Dârî çekilen kişinin adı) canın dâr’ındalar. Bu cemden, dışarıdan veya sonradan birisi gelip, Hakk’ın rahmetine kavuşan bu yakınınızdaki hak, hukuk talep ederse, hakkında da haklı ise helalleşmeye razı mısınız?”

Şeklinde bir açıklamada bulunur. Bu yolla ölen kişiden herhangi bir alacağı olan, ölene karşı kırgınlığı, dargınlığı olan varsa sorununu herkesin önünde açıkça dile getirmesi istenir. Dede ölen kişiden herhangi bir alacağı olan, ölene karşı kırgınlığı, dargınlığı olan varsa sorununu herkesin önünde açıkça dile getirmesini ister.

Ölen canın yerine dârda bekleyen onun veli veya vâsileri müteveffa namına şöyle der:

“Cem erenleri, canlar, ahrete göçmüş olan (yakınlık derecesine göre hitab eder. Örneğin: Babamız) için yüzümüz yerde, özümüz dâr’da, dâr-ı mansurda, erenler meydanında, pir divanında, canımız kurban, tenimiz tercüman olarak dârdayız. Cemde bulunan canlara ve bütün insanlara soruyorum: Hakk’ın rahmetine kavuşmuş canımızdan ağrınmış, incinmiş, gücenmiş olan varsa dile gelsin, bile gelsin. Hakkı olan hakkını istesin eğer hakkı olan varsa hakkını verip razı edeceğiz; eğer hakkı olan yoksa dedemiz sorduğunda “Eyvallah” desinler. Sizlerden isteğimiz budur. Allah eyvallah Pirim.”

diyerek tercemanı okur.

Dede tercemanı okuyana cevaben orada bulunan topluma dünya ve ahiret hayatı hakkında bir konuşma yapar:

Ey Ehl-i Beyt muhibbi olan canlar!

Merhum canımız dönüşü olmayan bir yolculuğa çıktı ama yakınları aramızda. Eli erde, yüzü yerde, özü dârda, dâr-ı Mansur'da, Hak-Muhammed-Ali divanında, gözü cem erenlerinde kulağı Pir'de. Hakkını vermeye, döktüğünü doldurmaya, yıktığını kaldırmaya, dost gönlünü sevindirmeye hazırlar. Hakkı olan, ağrınmış, incinmiş, güncenmiş kim-seler varsa, dile gelsin, bile gelsin, hakkını istesin. Bu divan Hak divanıdır. Allah, eyvallah...

Değerli canlar, kardeşlerim! İnsanların hayatı sadece bir bakıştan ibaretmiş gibi geçip gidiyor. Hak'tan geldik yine Hakk'a döneceğiz. Allah'tan başka sığınılacak yer yoktur. Dârda kaldığımız vakit "Aman Alladım!" diye sığınmak, Ulu Dergâhtan başka sığınılacak yer olmadığını ne güzel anlatıştır. Fakat bu yalnız dârda kaldığımız zaman olmamalı, bütün nimetler insanın üzerindeyken, duyarak (Allah!) demeli; fırsat elden gitmeden, gaflet perdesi açılmadan, kudretten düşmeden zamanı fırsat bilmeli, yarın gelip çatacak olan ahiret yolculuğu için yol azığı toplamalıdır. Zira bir gün bu maddi hayat bitecek, öteki dünya hissi açılacak... O vakit de pişmanlığın faydası olmayacaktır. Onun için Fani olanı Baki olanla değiştirmenin çaresine bakalım. Vefakârlık ve dostluk duygularının serâb olduğu anda, bütün bir ömür boyu beklenen tek vefakâr dost, Ölüm gelip yetişiyor. Hüner; Doğmak ile Ölmek arasında aslını, Tanrısını, sonunu bilmek; yaratılmışlara karşı merhametli olmak, insanlığın haklarını tanımak; böylece bu kubbede hoş bir seda, insanlığa yararlı bir eser bırakarak, öylece göçmek ve Allah'ın huzuruna alın akı ile çıkmaktır.

Canlar kardeşlerim! Her sırası geldikçe, ahiret evine göçenleri uğurluyor, onları ebedi istirahat yerlerine götürüyor; masasız, kasasız, rütbesiz, yataksız... hepsi amellerine sarılmış oldukları halde, kara toprak altında bırakıyoruz. Orada yapayalnız kalıyorlar. İşte o fanilerin hali ne kadar ibretlidir değil mi? Tanımadıkları bir âleme sefer etmişler, sevdiklerinden ayrılmışlar, üç günlük emanet hayatın ağır gaflet uykusundan uyanmışlar, yatakları, yastıkları kuru toprak olmuş. Onlar neye muhtaçlar şimdi biliyor musunuz? Allah'a sunabilecekleri hayırlı amellerine, Hak ve hakikaten meydana getirebildikleri meyvelerine muhtaçtırlar..."

Dede seccade üzerinde dârda bekleyenlere hitaben:

"Canlar bilindiği gibi ..... (Dârı çekilen kişinin adı) can Hakk'ın rahmetine kavuştu. Şimdi bu canın dâr'ı için meydandasınız. Daha önce

bu can ikrar ehliydi. .... (Bağlı olduğu dede ocağı) Ocağı'nın talibiydi/Dedesiydi. Bizim ocağımıza, bizim adımıza, Hakk'a söz vermişti. Hakk'ın rahmetine kavuştuğu için onu bu mesuliyetten kurtarmak da bize düşer. Varsa bir hakkınız hakkı olan hakkını istesin. Dile gelsin, bile gelsin, hakkını talep etsin. Herkes istediğini, hakkı varsa özgür bir şekilde talep etsin. Tartışalım, konuşalım, ortaya koyalım, eğer kırgınlık, dargınlık varsa onu da telafi etmek için elimizden geleni yapalım ki Hakk'ın rahmetine kavuşan can da rızasını alsın.

Dârda duranlardan -dârı çekilenin yakınlarından- birisi dedeye hitaben söze başlar:

“Eyvallah pirim! Yüzüm yerde, özüm dârda, Dârı Mansur'da, erenler meydanında Hak-Muhammed-Ali divanında erenlerin Dârı Mansur'unda canım kurban, benim tercüman. Merhumdan (Yakınlığına göre hitap eder) alacağı olan, incinmiş, gönlü kırılmış, razı olmamış bir can varsa dile gelsin bile gelsin hakkını istesin. Burası hak meydanıdır. Herkesin hakkı herkese teslim edilir. Bizler yolumuza bağlıyız ve yolumuzca yoldayız. Eğer döktüğü varsa dolduracağız, ağlattığı varsa güldüreceğiz, yıktığı varsa kaldıracacağız. Eğer üzerinde kul hakkı varsa helalleşeceğiz, bu yakınımızı kul hakkıyla ulu divanda bırakmak istemiyoruz.. Biz de bu yakınımızı, razı etmiş ve razı edilmiş olarak, Hakk'ın huzuruna göndermek istiyoruz. Allah eyvallah Pirim.” der.

Şayet merhumun herhangi bir kişiye ödenmemiş borcu kalmışsa ve alacaklı çıkan olursa alacağı olan kişiler elini kaldırır, üç adım ilerler ve niyaz edip “*Hü pirim, cem erenleri, bu cemin canları! Benim bir sitemim var.*” der.

Burada sitem kelimesi önemlidir. Şikâyet veya dava kelimesi yerine sitem kullanılır. Alacağı olan kişi “*Benim .....’dan alacağım var ve şu anda ihtiyacım var. Hak için neye razı olursanız ben de ona razı olurum*” der.

Bu meydan Hak meydanıdır, hiç kimse yalan söylemez, her konuşulan doğrudur. Buna bağlı olarak mürşidin huzurunda bulunan ölenin yakınları veya musahibi belirtilen borcu ödeyeceklerine dair tüm cemaatin şahitliğinde söz verir. Aynı şekilde ölene karşı herhangi bir kırgınlığı dargınlığı olanlar da dededen izin alarak bu durumu açıklar, ardından bu candan da razılık alınır. Ölen kişiden herkes razı ise bütün canlar:

“Gönül birliğiyle cümlemiz hakkımızı helal eyledik. Allah da affetsin, ruhu şad olsun. Hak erenler yardımcısı olsun. Bizim kendisinde bir hak-

kımız, hukukumuz yoktur, bilmeyerek bir hakkımız geçti ise, helâl olsun, helâl olsun, helâl olsun”
diyerek hep birlikte yere niyaz ederler.

Böylelikle herkes karşılıklı razı olduğunu belirttikten sonra dede “*Ey-vallah, Hak cümlelerinden razı olsun.*” der ve bir gülbank çeker.

“Bism-i Şâh, Allah... Allah...

Ya Rabbi! Ehlibeyt hakkı hürmeti için, on iki imam hürmeti hakkı için, gelmiş geçmiş evliyanın, enbiyanın hürmeti hakkı için bu canları didarından, katarından, ayırma.

Bu canların, aman dedikleri yerde yetiş, düştükleri yerden kaldır, namerde muhtaç eyleme. Hastalarına şifa, dertlerine deva, borçlarına ödeme kolaylığı nasip eyle. Onlara, gönül şenliği, sağlık, sefalık, dirlik, birlik nasip eyle. Korktuklarından emin, umduklarına nail eyle. İki ci-handa Muhammed Mustafa'nın ve onun temiz Ehl-i Beyti'nin sancağı altından ayırma.

Bu canların yapmış oldukları bu hizmetlerini, dergâhında kabul eyle, bu canların dilde dileklerini, gönüldeki muratlarını ver, rahmet ve merhametini üzerlerinden eksik eyleme, Ayrıca Hakk'ın rahmetine kavuşan merhumun mekanını cennet eyle, bu erkânda yapılan hizmetlerin hürmeti hakkı için onu bağışla Ya Rabbi!..

Hakk'ın rahmetine kavuşmuş olan bu canımızın dâr erkânı Hak defterine yazıla. hizmet sahiplerinin hizmetleri, lokma sahiplerinin lokmaları kabul ola. Fahri kâinat verelim Muhammed Mustafa'ya ve Ehlibeytine salâvat: “Allahümme Salli âla Seyyidina Muhammed ve âla Âli Muhammed” Gerçeğe Hû...!

5. Dâr Çekme

Dâr çekme bölümüne gelindiğinde ölen kişiye toplum tarafından rızalık verilmiş, maddi ve manevi olarak alacağı olanlar ya hakkını almışlar ya da bir şekilde rızalık vermişlerdir yani helalleşilmiştir (Dönmez vd. 2018: 190). Dâr Çekme denilen uzunca bir bölümüne gelindiğinde dede cemde bulunanların duaların sonunda Allah, Allah, dendiğinde hep bir ağızdan sesli olarak topluca tekrarlamalarını ister. Dâr çekme bö-

lümü de tamamlandıktan sonra ölen kişi görgü ve sorgudan geçirilmiş, hayatta olan kişilerden helallik ve razılık alınmış olur.

Dede dâr çekme duasına başlar:

Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahim

Hak Teâlâ, yokları var edici ve ölmüşleri diri kılıcı ve marazları affedici güç ve kudret sahibidir. Dertlere derman, yaralara merhem, hastalara şifa veren Allah bütün günahlarımızı affeyleye. Bugün bu saatte şifa ve sıhhatler vere. Hak Teâla Hazretleri merhum .....’nin günahlarını affeyleye kabrini cennet bahçelerinden bir bahçe eyleye, sualini âsân eyleye. Günahları var ise cümle günahlarını af eyleye; rahmet ve mağfîret üzere günden güne ziyade eyleye. Bunun için diyelim bir Allah, Allah.

İlahi yâ Rabbe'l-âlemin! Dünya ve ahretin efendisi Muhammed Mustafa'nın ve Şah-ı Merdan Aliyyü'l Murtaza'nın senin katındaki hatırları için işimizi kolaylaştır. Yedi kat yerleri, yedi kat gökleri, Arş'ı, kürsiyi, levh-i kalemi, on sekiz bin âlemde bulunan insi, cinsi, şeytanı, periyi; yeryüzünde bulunan insanları, hayvanları, havada uçan kuşları, deryadaki balıkları, haşeratı ve bütün varlıkları sen yarattın. Senin bin bir ismin var, o isimlerin hürmeti hakkıçün. Ey âlemlerin rabbi ve merhametlilerin en merhametlisi olan Allah'ım! İsimlerinin hürmeti hakkıçün merhum .....’ın kabrini cennet bahçelerinden bir bahçe eyle. Sualini âsân eyle, çekeceği cezası var ise af eyle, Bütün günahlarını bağışla, eğer senin merhamet ve bağışlamanı hak etmişse, merhamet ve bağışını günden güne artır. Bunun için diyelim bir Allah, Allah.

Ya Rab! Senin tanrılığın, varlığın, birliğın, lütfun ve keremin, ina'âmın ve ihsânın, kadimliğın, hâkimliğın ve azametinin ve inayetinin hürmeti hakkıçün; Yedi kat yerde ve yedi kat gökte, Arş'da ve kürside, levhde, kalemde ve on sekiz bin âlemde olan meleklerin ve ferîştehlerin virdleri ve zikirlerinin ve tesbihlerinin ve ibadetlerinin ve iradetlerinin ve hizmetlerinin ve izzetlerinin ve azametlerinin hürmeti hakkıçün, Hak Teâla hazretleri merhum .....’ın kabrini cennet bahçelerinden bir bahçe eyleye, kabir sualini âsân eyleye. Azâbı var ise af eyleye. Cümle günahlarını bahş eyleye. Rahmet ve mağfîret üzere rahmetini ve mağfîretini günden güne ziyade eyleye. Bunun için diyelim bir Allah, Allah.

Nâdi Aliyyen mazhar-ül acâyib tecidhü avnen leke fi'n-nevâyibi ila'llahi hâcetiün aleyhâ külli hemmin ve gammin seyenceli bi-inâyetike ya Allah ve bi-nübüvvetike ya Muhammed, ve bi-velâyetike ya Ali, ya Ali, ya Ali ve aleyhâ muhavvelîne; edriknî, edriknî, edriknî; ağısnî,

ağışnî, ağışnî, lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr. Bu zikir olunan nâd-i Ali'nin izzeti ve şevketi ve azameti, hürmeti hakkıçün,

Bismillahirrahmanirrahim,

Nâdi Aliyyen mazhar-ül acâib

Tecidühü avnen leke fin-nevâib

Li ilallahi haceten külli hemmin ve gammin seyenceli

Bi-nuri azametike Ya Allah, Ya Allah, Ya Allah

Ve bi-nuri nübüvvetike Ya Muhammed, Ya Muhammed, Ya Muhammed,

Ve bi-nuri sırr-ı velayetike Ya Ali, Ya Ali, Ya Ali,

Edriknî, Edriknî, Edriknî,

Ve aleyhâ muhavvelî

Yetiş Ya Ali

La feta illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar

Her kazayı, belayı defeder perverdigar

La feta illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar

Yezid'in boynundan gitmesin tığ ile teber

La feta illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar

Müminin gönlünden gitmesin leyl-ü ve'n nehar

La feta illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar

İmam Câfer Buyruğu'nda budur muteber

La feta illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar

Nasrun minallahi ve fethün karîb ve beşşir-il-mü'minine (Saff Sûresi, âyet:13. Anlamı: "Arzu ettiğiniz başka bir nimet daha var: Allah'ın yardımı ve yakın bir zafer! Ya Muhammed, bunun için müjdele mü'minleri)

Ya Muhammed, Ya Ali... Ber cemali Muhammed kemâl-i İmam Hasan, Şah Hüseyin, Ali'yi pir bilene verelim candan salavat...

Hak Teâla hazretleri merhum .....'ın kabrini cennet bahçelerinden bir bahçe eyleye, kabir sualini âsân eyleye. Azâbı var ise af eyleye. Cümle günahlarını bahş eyleye. Rahmet ve mağfiret üzere rahmetini ve mağfiretini günden güne ziyade eyleye. Bunun için diyelim bir Allah, Allah.

İki cihan serveri Muhammed Mustafa'nın, Şah-ı Merdan Aliyyü'l Murtaza'nın ve Fatimatü'z-Zehra'nın ve Haticetü'l-Kübra'nın, İmam Hasan Hulki Rıza'nın ve İmam Hüseyin şehid-i Kerbelâ'nın, İmam Zey-

nel Abidin-i Masum-ı Pak'ın ve İmam Muhammed Bakır'ın ve İmam Cafer-i Sadık'ın ve İmam Musa Kazım'ın ve İmam Ali Musa Rıza'nın ve İmam Muhammed Takî'nin ve İmam Aliyyü'n Naki'nin ve İmam Hasanü'l-Askerî'nin ve Muhammed Mehdi-i Sahibü'l Zaman'ın ve bu zikir olunan ulu azim imamların hürmeti hakkıçün, Hak Teâla hazretleri merhum .....’ın kabrini cennet bahçelerinden bir bahçe eyleye, kabir sualini âsân eyleye. Azâbı var ise af eyleye. Cümle günahlarını bahş eyleye. Rahmet ve mağfiret üzere rahmetini ve mağfiretini günden güne ziyade eyleye. Bunun için diyelim bir Allah, Allah.

Adem Peygamber'in ve Havva Ana'nın Adem Peygamber'e olan hürmetinin ve izzetinin ve azametinin ve buyruk tutup secde eden melekelerin ve ona yapılan yüce ve büyük secdenin ve elde edilen büyük sevabın ve Adem Peygamber'in evlatları olan peygamberlerin hürmeti hakkıçün; İbrahim Halilü'llah Peygamber'e Hak Teâlâ Hazretleri ateşi gülzar etmesinin hakkı ve hatırı için, Davud Peygamber'in elindeki demiri ateş olmadan eriterek muma çevirmesinin hakkı için, Süleyman Peygamber'in parmağındaki mühürle(yüzük) insanlara, cinlere, şeytana, periye, suya, böceklere ve kuşlara sözünü geçirmesinin hürmeti hakkıçün Hak Teâlâ hazretleri merhum .....’ın kabrini cennet bahçelerinden bir bahçe eyleye, kabir sualini âsân eyleye. Azâbı var ise af eyleye. Cümle günahlarını bahş eyleye. Rahmet ve mağfiret üzere rahmetini ve mağfiretini günden güne ziyade eyleye. Bunun için diyelim bir Allah, Allah.

Eyüb Peygamber'in tenine kurdlar düşüp yine sıhhat bulduğunun ve Yakup Peygamber'in oğlu Yusuf'tan ayrılıp ağlayı ağlayı bağı büryan ve ciğeri gıryan iki gözü âmâ olup Yusuf'un Mısır'a sultan olmasının üzerinden uzun bir zaman geçtikten sonra iki hasretin birbirlerine kavuşmalarının, Yakup Peygamber'in gözlerinin açılarak sevinmesinin hürmeti hakkıçün;

Musa Peygamber'in Tur Dağı'nda Allah ile konuşmasının, ona dua etmesinin, elindeki asasının yılan olmasının, yılanları yutmasının ve onunla gösterdiği mucizelerin hakkıçün, İsa Peygamber'in nefesiyle ölüleri diri kıldığının hürmeti hakkıçün;

Davud'a nazil olan Zebur, Musa'ya nazil olan Tevrat'ın ve İsa'ya nazil olan İncil'in ve iki cihan serveri Muhammed Mustafa'ya nazil olan Kuran-ı Kerim'in ve bu zikir olunan dört kitabın ve Kuran-ı Kerim'deki altı bin altı yüz altmış altı ayetin, yüz on dört surenin, otuz iki cüznün,

yirmi dokuz alfabe harfinin hürmeti hakkıçün Hak Teâla hazretleri merhum .....’ın kabrini cennet bahçelerinden bir bahçe eyleye, kabir سوالini âsân eyleye. Azâbı var ise af eyleye. Cümle günahlarını bahş eyleye. Rahmet ve mağfiret üzere rahmetini ve mağfiretini günden güne ziyade eyleye. Bunun için diyelim bir Allah, Allah.

Hak Teâlâ hazretleri Arş’ın cemaati olan Cebrail, Mikail, İsrail ve Azrail’in ululukları ve azametleri hürmeti hakkıçün; iki cihan serveri Muhammed Mustafa’ya bağışladığı şefaât ve mucizeler ve kerametler hatırı için; Şah-ı Merdan Aliyyü’l Murtaza’nın kerametinin ve azametinin ve Döldül’ünün ve Zülfikar’ının ve Kamber’inin ve Zülfikar ile yaptığı gazanın hürmeti ve hakkıçün; Yedi tamu ve sekiz uçmağın; cenneti âlâda içinde süt, bal ve güzel koku şeklinde akan ırmakların, kevser suyunun, onu ikram eden İmam Aliyyü’l Murtaza’nın, ona tabi olan imamların, onların ana ve babalarının, cennet elbisesi diken İdris Peygamber’in, kendilerine Kevser suyu içmek nasip olan mü’min müslim kulların hürmeti hakkıçün Hak Teâlâ hazretleri merhum .....’ın kabrini cennet bahçelerinden bir bahçe eyleye, kabir سوالini âsân eyleye. Azâbı var ise af eyleye. Cümle günahlarını bahş eyleye. Rahmet ve mağfiret üzere rahmetini ve mağfiretini günden güne ziyade eyleye. Bunun için diyelim bir Allah, Allah

İki cihan serveri Muhammed Mustafa’nın ve sırrı Aliyyü’l Murtaza’nın, vardıkları mi’racın, urundukları tacın, mi’raca giderken bindiği Burak’ın ve Burak getiren Cebrail’in ve ayağı altında bile kalkan muallak taşının ve ol Hakk’a vuslat olup merhaba diyen kulların ve konuşulan doksan bin kelamın ve orada gerçekleşen ve ilahi bir bağış olarak kainatın sırlarını bilme kudreti veren sohbetin ve orada dilenen hacetlerin ve orada olan ibadetlerin ve kabul edilen duaların, ziyarete gelen meleklerin, kırklar ceminde içilen engürün onu getiren Selman-ı Farişi’nin, orada olan meclis-i irfanın ve orada tutulan kırklar semahının ve Hazreti Habib’in kırklarda şâk ittiği Tennur-ı şemlenin ve ol Hakk’ın divanı dergahında kabul olan ulu azim topluluğun hürmeti hakkıçün Hak Teâlâ hazretleri merhum .....’ın kabrini cennet bahçelerinden bir bahçe eyleye, kabir سوالini âsân eyleye. Azâbı var ise af eyleye. Cümle günahlarını bahş eyleye. Rahmet ve mağfiret üzere rahmetini ve mağfiretini günden güne ziyade eyleye. Bunun için diyelim bir Allah, Allah

Yüz yirmi dört bin peygamberin, üç yüz on üç mürselin, velilerin, nebilerin; alçakta, yücede, zahirde ve batında olan evliyanın, erlerin, azizlerin, şehidlerin, gözcülerin, bekçilerin; dört köşe, yedi iklim, levh-ü

kalem, on sekiz bin alemleri saklayıp bekleyenlerin hürmeti hakkıçün; Yalnızlara yoldaş olan, çağırınca gelüp yetişen, boz atlı, ak donlu, eli altın çevgenli, başı yeşil kisvetli Hazreti Hızır İlyas ve Hazreti Hızır Nebi'nin ve karanlık iklimde içtiği Ab-ı Hayat'ın ve ol Ab-ı Hayat'ı bulup içirenin hürmeti hakkıçün Hak Teâla hazretleri merhum .....’ın kabrini cennet bahçelerinden bir bahçe eyleye, kabir sualini âsân eyleye. Azâbı var ise af eyleye. Cümle günahlarını bahş eyleye. Rahmet ve mağfiret üzere rahmetini ve mağfiretini günden güne ziyade eyleye. Bunun için diyelim bir Allah, Allah.

Hakk’a yakın olan mümin kulların ve duası kabul edilen canların ve Halep’te yatan Seyyid Nesimi’nin, Bağdat’ta asılan Mansur’un, Dâr-ı Mansur olan mümin ve Müslim kulların ve çekilen gülbenglerin hatırı için; Ya Rab! Yüzümüz kara, günahımız çok; divan-ı dergâhta duamızı sen kabul eyle. Ol senin Hak’lığın hakkıçün, Muhammed Mustafa hakkıçün, Cemal-i Pür Nur’u hakkıçün; aşk-ı Murteza hakkıçün, Kelam-ı Kadim ve senin doksan dokuz isminin hakkıçün, Arş ve kürsi hakkıçün, Muhammed Mustafa ve Aliyyü’l Murtaza hürmeti hakkıçün; velilerin hurkası ve şalı hakkıçün; nebilerin seyr ettiği mi’rac hakkıçün; Mekke ve Medine Hac’ı hakkıçün, seraser cümle embiyalar hakkıçün; Hazreti Ali’nin evlatları olan on iki İmam hakkıçün; Kerbelâ hakkıçün Hak Teâla hazretleri merhum .....’ın kabrini cennet bahçelerinden bir bahçe eyleye, kabir sualini âsân eyleye. Azâbı var ise af eyleye. Cümle günahlarını bahş eyleye. Rahmet ve mağfiret üzere rahmetini ve mağfiretini günden güne ziyade eyleye. Bunun için diyelim bir Allah, Allah.

Hak Teâlâ zahirde ve batında olup “aman Allah” diyen mü’min ve Müslim kardeşlerin, sağ olanlara selamet kıla ve ömürlerini artıra. Borçlu olanlara edalar, hasta olanlara devalar ihsan eyleye. İstekleri kabul ola, muratları hâsıl ola. Sahib-i Zaman zuhura gele. Cümle mü’min Müslim kardeşler şad-u hurrem ola. Gerçeğin demine Hû. diyerek dede dâr çekme bölümünü tamamlamış olur.

Sonuç

Bu çalışmada konu edindiğimiz dârdan indirme cemi, Alevîlerin “kul kuldandan razı olmazsa, Allah kuldandan razı olmaz düsturu etrafında kul hakkının ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bunun için ölen kişinin nefsiyle olan hesaplaşmasının yapıldığı, üzerindeki kul hakkın-

dan bir an önce kurtularak huzur bulmayı sağlaması öncelikli olacaktır. Dâr erkânı bireysel ve toplumsal sorumluluğu en üst seviyelere çıkararak bir etki gücüne sahiptir. Buradaki amaç birlik ve beraberlik içerisinde ve barış ortamında yaşamayı kalıcı hale getirerek toplumsal düzeni sağlamaktır.

Kaynaklar

- Akbaş, Hünkâr. (1994). "Anadolu Kültürünün Tanıtım Sorunu, Örnek Olay: Anadolu Alevîliği ve Ayin-i Cem". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aktaş, Ali. (2015). "Alevîlerde Ölüm, Cenaze, Yas ile ilgili İnanış ve Ritüeller". *Alevîlik-Bektaşîlik Araştırmaları Dergisi* 12, 17-66.
- Arslanoğlu, İbrahim. (2001). "Alevîlikte Tanımlar ve Terimler", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 20, 21-92.
- Bakır, Abdülkadir. (2009). "Alevîlikte Erkan ve Düşünlük". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bal, Hüseyin. (1997). *Alevî-Bektaşî Köylerinde Toplumsal Kurumlar*. İstanbul: Ant Yayınları.
- Bozkurt, Fuat. (2006). *Buyruk İmam Cafer-i Sadık Buyruğu*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Coşkun, Nilgün Çıblak. (2016). "Alevî Bektaşî Geleneğinde Dârdan İndirme Cemi ve Bu Cemin Toplum Yaşamındaki Yeri". *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 65, 271-280.
- Cebecioğlu, Ethem. (2009). *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü* (3.Baskı). İstanbul: Ağaç Yayınları.
- Dedekarginoğlu, Hüseyin. (2011). "Alevîlikte Tanımlar ve Terimler". *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 60, 379-394.
- Dedekarginoğlu, Hüseyin. (2012). *Dede Garkın Süreğinde Cem* (2.Baskı). Ankara: Yurt Kitap-Yayın.
- Dedekarginoğlu, Hüseyin. (2016). "Bazı Alevî Kavramlarının Kullanılmasındaki Karışıklıklar". 2. Uluslararası Hacı Bektaş Veli Hoşgörüsü ve Barış Sempozyumu Bildirileri, 8-10 Ekim 2015. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, 2016 Nevşehir, s.570-586.
- Dönmez, Mehmet - Çelik, Hasan - Armağan, Ergün (2018). "Alevîlik-Bektaşîlikte Dâr". *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 85, 183-198.
- Er, Piri. (1998). *Geleneksel Anadolu Alevîliği*. Ankara: Ervak Yayınları.

- Ersal, Mehmet. (2016). *Alevîlik / Kavramlar ve Ocak Sistemi Çubuk Havzası Örneği*. Ankara: Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi Yayınları.
- Fıçlalı, Ethem Ruhi. (2006). *Türkiye’de Alevîlik Bektaşîlik*. İzmir: İzmir İlahiyat Vakfı Yayınları.
- Güngör, Özcan. (2007). “Günümüz Alevî-Bektaşî Kimliğine Dair Sosyolojik Bir Araştırma, Beypazarı /Karaşar Örneği”. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kaygusuz, İsmail. (1993). *Alevîlikte Dâr ve Dârın Pirleri*, İstanbul: Alev Yayınevi
- Kitab-ı Dâr*. (2012). Haz. O. Eğri. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları,
- Kurnaz, Cemal. (1993). “Dâr”. *TDV İslam Ansiklopedisi*, c.VIII, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s.483.
- Oytan, M. Tevfik. (1961). *Bektaşîliğin İçyüzü* (2.Baskı). Cilt:1. İstanbul: İstanbul Maarif Kitaphanesi.
- Rençber, Fevzi. (2012). “Adıyaman’da Alevîlik”. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

IV. ULUSLARARASI ALEVİLİK VE BEKTAŞİLİK SEMPOZYUMU

(18-20 EKİM 2018 ANKARA)

BİLDİRİLER KİTABI

Birinci Basım, Aralık 2018

EDİTÖRLER

Doç. Dr. Orhan KURTOĞLU
Dr. Ayşe ÇAMKARA ERGİNER

ISBN

978-605-7893-01-7 (1.c)
978-605-7893-02-4 (2.c)
978-605-7893-00-0 (Tk)

e-ISBN

978-605-7893-03-1

DÜZELTİ

Ebru KARADAŞ

GRAFİK TASARIM VE BASKI

Asil Organizasyon AŞ. Aşağı Öveçler Mah. 1332. Cad. No: 7/8 Çankaya / Ankara

IV. Uluslararası Alevilik ve Bektaşilik Sempozyumu Bildiriler Kitabı'ndaki yazıların yasal ve bilimsel sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Türk Kültürü Açısından Hacı Bektaş-ı Veli Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları

Her hakkı saklıdır. Bu kitabın hiçbir kısmı yayıncısının yazılı izni olmaksızın elektronik veya mekanik, fotokopi, kayıt ya da herhangi bir bilgi saklama, erişim sistemi de dâhil olmak üzere herhangi bir şekilde çoğaltılamaz.

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Türk Kültürü Açısından Hacı Bektaş-ı Veli Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Emniyet Mahallesi Abant 1 Caddesi No:10 E Blok 3. Kat
Teknikokullar Yenimahalle ANKARA

Telefon: +90 31202 23 46 • **Belgegeçer (Faks) :** +90 312 202 28 84

İÇİNDEKİLER

SEMPOZYUM PROGRAMI	9
UNDERSTAND AND CRITICALLY DISCUSS SUFISM:‘ABD AL-RA’UF FITRAT, YASAWI AND YASAWISM	
<i>Tasavvufu Anlama ve Eleştiri Tartışma: Abdurre’uf Fitrat, Yesevi ve Yesevizm</i> <i>Zaynabidin ABDIRASHIDOV</i>	31
ŞEYH BEDREDDİN’DEN NAZİM HİKMET’E “AĞAÇ DENİZİ”	
<i>The “Sea Of Trees” From Sheikh Bedreddin To Nazım Hikmet</i> <i>İsmail Hakkı AKSOYAK</i>	39
TARİHİ BİR ŞAHSİYET OLARAK OTMAN BABA: OTMAN BABA KİMDİR?	
<i>Otman Baba As A Historical Personality: Who Is Otman Baba?</i> <i>Mustafa ALKAN, Gökhan YURTOĞLU</i>	45
MAKEDONYA’DA BİR BEKTAŞİ KÖYÜ: KANATLAR	
<i>A Bektashi Village In Macedonia: Kanatlar</i> <i>Aziz ALTI</i>	65
OSMANLI ANADOLUSU’NDA YESEVİLİK GÖRÜNÜMLERİ	
<i>Yasaviyya Traces In Ottoman Anatolia</i> <i>Halide ASLAN</i>	89
SÂNÎ VE SÂNÎ’NİN BEKTAŞİLİK VURGUSU	
<i>Sânî and His Emphasis on Bektashism</i> <i>Yaşar AYDEMİR</i>	107
ALEVİ-BEKTAŞİ KÜLTÜRÜNDE BİR AŞAĞILAMA SÖZÜ OLARAK ‘ŞİMİR’	
<i>‘Şimir’ As A Humiliation Word In Alevi Bektashi Culture</i> <i>Onur AYKAÇ</i>	119
ŞEYH SAFİYÜDDİN-İ ERDEBİLÎ’NİN BİLİNMEYEN TÜRKÇE BİR ŞİİRİ VE ŞERHİ	
<i>An Unknown Turkish Poem And Commentary Of Şeyh Safiyüddîn-i Erdebilî</i> <i>İsrafil BABACAN</i>	133
ERZİNCAN’DA BULUNAN İKİ ALEVİ ZİYARETGÂHİ: KIRKLAR MAKAMI VE SULTAN SEYDİ (İNANÇLAR, ANLATILAR)	
<i>Two Visiting Sights In Erzincan: Kırklar Makamı: Forty Spiritual Individuals and Sultan Seydi (Beliefs, Tales)</i> <i>Yusuf BABÜR</i>	153
TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE BEKTAŞİLİĞİN YENİÇERİLER İÇERİSİNDE ALDIĞI ŞEKİL	
<i>The Form That Bektashism Took In The Janissaries In Historical Process</i> <i>Kibar BAL</i>	175
HACI BEKTAŞ VELİ TÜRBESİ VE ANIT MEZARLAR ETRAFINDA OLUŞAN YENİ HALK İNANISLARI	
<i>Haci Bektash Veli Shrine and New Folk Beliefs About Mausoleums</i> <i>Salahaddin BEKKİ</i>	189

KERBELÂ HADİSESİ'NE İKİ FARKLI BAKIŞ: FUZÛLÎ VE LÂMÎ'NİN MAKTEL-İ HÜSEYİNLERİ ÜZERİNE BİR MUKAYESE DENEMESİ

Two Different Perspectives To The Battle Of Kerbela: Trial Of Comparison With Hüseyins of Fuzûlî and Lâmiî

Duygu BİNGÖL 199

TÜRK TASAVVUF GELENEĞİNDE BEKTAŞILIK; MACAR, TÜRK ALEVİ VE BEKTAŞI GELENEĞİNDEKİ BENZERLİKLERE DAİR

Bektashi Tradition In Turkish Islam Mysticism: On The Similarities In Hungarian And Turkish Alevi And Bektashi Tradition

Éva CSÁKI 213

HİCRÎ V. YÜZYIL KLASİK KELÂM KAYNAKLARINDA İMÂMET VE ANADOLU DİNÎ HAYATINA YANSIMALARI

Imamah In The Hijri V. Century Classical Kalam Sources and It's Reflections On Anatolian Religious Life

Harun ÇAĞLAYAN 219

GÜL BABA TÜRBESİNİN PEŞİNDEKİ KARAKTER: MOLLÂ ABBAS FRANSEVÎ

The Character Pursuing The Gül Baba Large, Domed Tomb: Mullah Abbas Fransevî

Ayşe ÇAMKARA ERGİNER 237

GÜNÜMÜZ ALEVİ TOPLULUKLARINDA AD VERME ANLAYIŞI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

A Research On Naming Over Contemporary Alevi Communities

Gökçen ÇATLI ÖZEN 249

TÜRK TASAVVUFUNDA HAYVAN RUHU VE KORUYUCU PİRLER SEMBOLİZMİ

Symbols of Animal Spirits and Protector Pirs in Turkish Sufism

Mehmet Surur ÇELEPİ 259

İNANÇ SEMBOLLERİ VE ÖĞRENCİ ALGISI

Symbols of Faith And Student's Perception of Them

İsmet ÇETİN 285

KEÇECİ BABA'NIN BEKTAŞI KÜLTÜRÜNDEKİ YERİ

Place Of Keçeci Baba In Bekthasi Culture

İsmet ÇETİN, Serap KARADEMİR 303

ALEVİLERDE DÂR'DAN İNDİRME CEMİ (DÂR ERKÂNİ) "DEDE GARKIN SÜREĞİ ÖRNEĞİ"

"Dar Erkanı in Alevi: The Example of Dede Garkın Ocagi

Hüseyin DEDEKARGINOĞLU 317

INTERACTION BETWEEN SOCIETY AND INDIVIDUAL

Toplum ve Birey Arasındaki Etkileşim

Ali DEMİR 341

ALEVÎ BEKTAŞÎ MAKÂLÂT VE BUYRUKLARINDA ZAHİRÎ-BATINÎ HAC VE KÂBE TELAKKİSİ

The Apparent-Esoteric Hajj And Ka'ba Concept In Alevi Bektashi Makalat and Buyruks

Emrah DİNDİ 361

ALP TİPİNDEN GAZİ TİPİNE TÜRK DESTANLARI VE HZ. ALİ CENKNÂMELERİ <i>Turkish Epics Through Alp Type To Ghazi Type And Cenknames Of Ali(His Holiness)</i> Z. Görkem DURAN GÜLTEKİN	387
HACI BEKTAŞ VELİ'NİN İMAN, AKIL VE AMEL ANLAYIŞI <i>Faith, Reason, and Deed Perception of Hacı Bektaş Velî</i> Hamiye DURAN	409
HACI BEKTAŞ VELİ'NİN VELAYETNAME'SİNDE AĞAÇ VE ORMAN KÜLTÜ <i>Tree And Forest Culture In The Hacı Bektash Velayetname</i> Hamiye DURAN, Emin BAŞ	421
ALEVİ-BEKTAŞİ BELLEĞİNE CÖNKLERDEN KATKILAR: TERCEMAN VE GÜLBANKLAR <i>The Contributions to Alevi -Bektashi Memory From Cönks: "Terceman" and "Gülbanks"</i> Ali DUYMAZ	435
KAYSERİ İNCESU ŞEYH TURESAN VELÎ ZAVİYESİ <i>Kayseri İncesu Sheikh Turesan Velî Zaviyesi</i> Abdulkadir DÜNDAR	447
KLASİK TÜRK ŞİİRİNDE KIZILBAŞ VE BEKTAŞİ ALGISI <i>Perception Of Qızilbash And Bektashi In The Classical Turkish Poetry</i> Muvaffak EFLATUN	479
ANADOLU İKLİMİNDE GELİŞMİŞ BEKTAŞİLİK VE AHİLİK ÜZERİNDE ORTAK RİTÜELLER İNCELEMESİ <i>Common Rituals Review For Advanced "Bektaşilik And Ahilik" In Anatolian Climate</i> Muhittin ELİAÇIK	509
YESEVÎ'DE ÂHİR ZAMAN ŞEYHLERİNE BAKIŞIN KLASİK TÜRK ŞİİRİNE YANSIMASI <i>Reflection Of The Perspective Towards Last Time Sheikhs On Classical Turkish Poetry In Yesevî</i> Saniye ERASLAN	515
KENTLEŞME SÜRECİNDE ALEVİLERİN TOPLUMSAL BÜTÜNLEŞME BİÇİMLERİ VE YENİ KİMLİK İNŞASI <i>The Forms of Social Integration of Alevi In Urbanization Processand The Construction of New Identity</i> Ercan GEÇGİN	539
OSMANLI VE VEFÂÎ TARİKATI İLİŞKİLERİNE BİR KATKI: YÖRÜKÂN-I SEYYİD EBU'L-VEFÂ CEMAATİ, AŞIKPAŞAZÂDE VE SEYYİD VELÂYET <i>A Contribution To The Relations of Ottomans and Wafaiyya Order: Yörükân-ı Sayyid Abu'l-Wafâ Community, Ashik Pashazâda And Sayyid Walayât</i> Sadullah GÜLTEN	561
BEKTAŞİLİK ALEYHİNE SÖYLENENLERE AHMET RIFKI'NIN CEVAPLARI <i>Answers To Arguments Against Bektashi Order By Ahmet Rıfki</i> H. Dursun GÜMÜŞOĞLU	579

BEKTAŞI FIKRALARINDA BÜYÜLÜ GERÇEKÇİLİK

Magical Realism In Bektashi Jokes

Asuman GÜNEŞ ULUS 605

SEMAH KAVRAMINI DEVİR NAZARİYESİ ÜZERİNDEN ANLAMAK: AYNAYI TUTTUM YÜZÜME

Understanding The Concept Of Semah Through The Theory Of Cycles: I Held The Mirror Up To My Face

Cenk Güray 615

HACI BEKTAŞ VELÎ'NİN HALİFELERİNDEN KOYUN BABA VE MANZUM BİR KOYUN BABA MENAKIBI

Koyun Baba From Hacı Bektaş Veli's Caliphs and A Poetic Koyun Baba Menakıb

Zeki GÜREL 637

OYUNCAĞIN ENDÜSTRİLEŞMESİ SÜRECİNDE KİMLİK VE AİDİYETİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK SİMGESİ OLARAK "DAMAL BEBEĞİ"

In The Process Of Industrialisation Of Toys And Customer Culture The Sustainable Symbol Of Identity And Sense Of Belonging: Damal Dolls

Filiz GÜVEN 653

TEZKİRETÜ'L-EVLİYA'LARDA CAFER-İ ŞÂDİK'A BAKIŞ

A View Of Ja'far As-Sadık Within Tezkiretü'l-Evliyas

Bilal GÜZEL 665

ÇERAĞ ASLINDA NEYİ AYDINLATIR? (BEKTAŞİ TARİKATINDA ÇERAĞ VE ONA YÜKLENEN ANLAMLAR)

What Does Cerag Actually Lighten? (Cerag In Bektashi Order and Meaning Of It)

Mürüvet HARMAN 673

ALEVİ ÇALIŞMALARINDA YÖNTEM VE ANLAM SORUNU

The Problem Of Method And Meaning In Alevi Studies

Caner IŞIK 695

19. YÜZYIL ALEVÎ VE BEKTAŞİ ŞİİRİNDE HİKEMİYYÂT

Moral Advice In 19th Century Alevî and Bektashi Poetry

Özlem KAHRAMAN 715

KIZIL/AL-KIZILBAŞ/ALEVİ VE AL RUHU/AL KARISI/AL BASMASI/AL OCAĞI BAĞLANTILARINA DAİR

About Red / Red-Redhead / Alevi And Red Spirit / Incubus / Red Quarry Connection

Yaşar KALAFAT 729

TÜRKMEN ATALARI VE DURDU ŞAİR

Turkmen Ancestors And Durdu Şair

İhsan KALENDEROĞLU 739

ALEVİ BEKTAŞİ ŞİİRLERİNDE KULLANILAN SEMBOLLERE DAİR BİR İNCELEME

A Study Regarding The Symbols Used In Alevî Bektashi Poetry

Filiz KALYON 749

BİR BEKTAŞI KAYNAĞI OLARAK VELİ BABA MENÂKİPNÂMESİ

The Manaqibnama Of Wali Baba As A Bektashi Source

Doğan KAPLAN 763

ZÜLFİKAR'IN DİVAN ŞİİRİNE YANSIMALARI

Reflections Of Zulfiqar On Divan Poetry

Hasan KAPLAN 789

FUZÛLÎ'NİN KERBELÂ OLAYINA BAKIŞI

Fuzuli's Perspective On Kerbela Incident

Turgut KARABEY 845

İRAN EHL-İ HAKLARI

Ahl-e Haqq's Of Iran

İbrahim KARACA 861

KÖROĞLU DESTANINDA HZ. ALİ

Hiz. Ali In The Epic Of Köroğlu

Zekeriya KARADAVUT 869

ALEVÎ-BEKTAŞI KLASİKLERİNDE HURUFÎ ETKİNİN VARLIĞI MESELESİ: ŞEYH SAFÎ BUYRUĞU ÖRNEĞİ

The Issue Of Hurufi Effect In Classics Of Alevis-Bektashis; Example Of Seikh Safi Order

Samet KARAHÜSEYİN 881

BİR ZİYARET YERİ OLARAK ELİF ANA

As A Place To Visit "Elif Ana"

Hamza KARAOĞLAN 907

FRANSA MİLLİ KÜTÜPHANESİNDEKİ 1616 NUMARALI CÖNK ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER

Evaluations On The 1616 Numbered Cönk In The Bibliotheque Nationale De France

Yakup KARASOY, Arife Ece EVİRGEN 917